

**Ивета Тодорова - Пиргова,
(Софија, Република Бугарија)**

АЛАХ И НЕГОВИТЕ ПРОРОЦИ ВО НАРОДНОТО ТОЛКУВАЊЕ НА ИСЛАМОТ

Вели: "Јас нема да станам нов Гласник,
Ниту знам што ќе стане со мене или со тебе.
Јас само го следам она што ми е откриено.
Моја должност е јасно да те предупредам."
Ал - Куран, Ал - Ахкаф (Песочните Ридови, 9)

Айсџиракџи: Врз основа на богат фолклорен материјал од традицијата на бугарските Турци сунити кои живеат во северозападните области на Бугарија и планините Родопи авторката ги анализира начините, формите и механизмите на трансформација на определени свети текстови од Коранот кои, со текот на времето, стануваат фолклорни текстови. Во таа смисла, определувачки фактор во овие процеси, авторката го смета специфичниот социо-културен карактер на средината. Друг значаен фактор е специфичното толкување на недостапниот арапски текст на Коранот од локалниот имам (хоџа) на луѓето чијшто духовен водач е. Трет фактор е толкувањето на адаптираните објаснувања на религиозните начела најдени во учебниците од исламската вера, како и промената на овие објаснувања во оригинални извори на народно раскажување. Четврт фактор, меѓу многуте други, е животното искуство на одделната личност и знаковите на Божјото присуство во човечките животи, кои таа личност може да ги прифати или не.

Клучни зборови: Турци Сунити, свети книги, Коран, народно толкување на Коранот, фолклоризација на светите текстови, локална традиција, Бугарија

1. Увод

Начинот на кој одредени ликови и приказни од Коранот се менуваат за да станат основа на народни текстови, зависи од низа фактори. Можеби на прво место од сите нив е специфичниот карактер на локалната социо-културна средина, во којашто тие се создаваат и продолжуваат да постојат. Во оваа смисла, јас ќе се сосредоточам на теренските забелешки собрани меѓу бугарските Сунитски Турци, кои живеат во Североисточна Бугарија и областа на централните Родопи. Друг битен фактор е специфичното толкување на недостапниот арапски текст на Коранот, направен од локалниот имам (хоџа) за луѓето чијшто духовен водач е. Трет фактор е толкувањето на адаптираните објаснувања на религиозните начела најдени во учебниците од исламската вера, како и промената на самите овие објаснувања во оригинални извори на народно раскажување. Четврти фактор, меѓу многуте други, е животното искуство на одделната личност и знаковите на Божје присуство во човечките животи, кои таа личност може да ги прифати или не.

Што се однесува до карактерот на самиот емпириски материјал, овој труд ќе разгледа два типа на приказни:

1. Приказни за Алах и муслиманските пророци (Peygamberler), кои беа извлечени на директно барање од страна на истражувачот: "Што знаеш за Адам, Сет, Идрис, Нух, Ибраим, Лут, Исмаил, Јусуф, Муса, Дауд, Сулејман, Зекерија Пејгамбер

(Пророкот Зекерија), ...или Иса Пејгамбер, Мухамед Пејгамбер (Пророкот Мухамед)? Кажи ми нешто за него..."

2. Приказни за Алах и муслиманските пророци, кои излегоа во текот на разговорот со поопшт тематски правец - за верувањето и религијата, за етничките односи, човечкиот морал, лични средби со божественото, животот "тука" и "потоа" итн.

2. Што знаеш за (името на одреден пророк)?

Првиот тип на текст е обично поцелосна и подетална приказна за Пророкот за кој се работи. Тој е најчесто структуриран во легендарен или народно-раскажувачки стил, составен од неколку релативно независни текстови, на кои им е заеднички само нивниот главен лик, Пророкот чијашто приказна се кажува.

Текстовите кои градат таква приказна можат да бидат признаени како фолклоризирани варијанти на приказните од Коранот, како легенди за настанувањето на нешто или на некого (таканаречени етиолошки легенди¹), чијашто содржина може, а и не мора да задржи некој вид на тематски врски со "реалноста" одредена во Коранот. Тие, исто така, можат да бидат структурирани како народни религиозни приказни, чијашто главни херои се Алах, Шејтанот (Ѓаволот), Пророкот (Пејгамбер) и тие поврзани со него или Ангелите (Мелијаци). Сите овие видови на приказни истовремено ја задржуваат нивната релативна самостојност како фолклорни текстови и се сеедно дел од одредена расправа која се појавува меѓу фолклористичките и раскажувачките изведувачи. Темата на оваа расправа е одбрана од истражувачот, но нејзиниот понатамошен развој е определен најмногу од страна на индивидуалниот раскажувач. Овој развој е производ на неговото знаење и емоционално украсување. Се движи помеѓу неговата способност да ги поврзува имињата, настаните и значењата од поопшт карактер во единствена раскажувачка целина и неговата можност да ги прикаже своите сопствени претстави и општовладејачките идеи во неговата заедница преку медиумот на приказната.

2. 1. Пророците (Peugamberler) како главни херои на етиолошките легенди

Ќе цитирам, како пример, една приказна која се однесува на првиот во редот на исламските пророци - Адам. Фактот дека за него обично не се зборува толку многу како за првиот Пророк, колку како за првиот Човек на Земјата, често дава повод за приказна, чијашто костур оди во прилог на различни легенди за настанокот (етиолошки легенди). Во негово време се случува многу работи кои објаснуваат зошто светот и луѓето во него се такви какви што се денес. Ова е долг извадок од еден разговор, но ќе ставам букви (А, Б, В...) пред тематските отсеци кои чинат одделни легенди за настанокот.

- А. "Одамна, кога немало луѓе, Алах го направил Адам. Ангелите го направиле, и Господ му дал душа. Тој (Господ) им вели на тие четирите ангели: 'Одете земете малку земја од некаде и направете човек на оваа Земја. Така ќе можеме да видиме како ќе живее.' Четирите ангели одат и ѝ велат на земјата: 'Ќе земеме само малку од тебе и ќе направиме човек!' Но земјата почнува да плаче: 'Не можам да одам. Ако од мене се направи човек, мене ќе ми биде тешко утре.' И продолжува да плаче. Првиот ангел не може да земе земја, вториот не може, а третиот, Азраил, оди и ѝ вели: 'Кој те направи тебе?' Таа вели: 'Господ.' 'Алах', рекла таа. 'Е, па, јас сум пратен од Господ. Ќе те позајмам за малку и после ќе те вратиме.' И сега, кога ќе умреш, нели твоето тело пак станува земја? Така таа тогаш се враќа...

¹ Овој термин (етиолошки легенди) е познат во бугарската фолклористика по А. Георгиева. Етиолошките легенди во бугарскиот фолклор ("Етиологичните легенди в бугарския фолклор"), Универзитетот "Св. Климент Охридски", Софија 1990.

- Б. Тие четворицата прават тело, но тоа четириесет години немало душа. Тоа само лежело и седело. Некаде во тоа време Алах ги правел животните. Кога коњот бил направен, тој отишол да види што е тоа што лежи таму: Земја ли е, човек ли е? Тој ги свртел своите задни нозе да ја расфрла земјата, да ја раздроби. Затоа што си мислел: 'Ако ова нешто стане човек на оваа Земја, ќе ми направи многу мака'. И коњот токму се подготвил да го здроби, кога Господ пратил Ангел да го спаси. Коњот само успеал да го удри долу кај стапалата. И затоа ние сите сега сме вдлабнати на тоа место.
- В. Тогаш Господ му рекол на Ангелот: 'Однеси го ова куче таму за да го чува човекот.' И така кучињата и денес го чуваат човекот.
- Г. Две или три години кучето го чувало. И тогаш Господ им рекол на Ангелите: 'Одете и земете душа од сандакот и донесете ја овде за да можеме да му ја дадеме на човекот.' Алах средил сè. Има таму подготвено души за сите луѓе кои ќе се родат на Земјата. Да речеме, дваесет милијарди ќе дојдат на свет. И душите се веќе таму, во сандак, исто како пчели во кошница. Како саќи, само што наместо секое дупче има по една душа што чека таму. Ангелите отишле и ѝ рекле на душата: 'Влези вamu!'; тие влегле (во телото на човекот). Но, јас не можам да живеам таму', рекла душата, 'многу е темно и мрачно. Како да живеам таму?'. Но тие ја намамиле: 'Само влези, те молиме. Потоа ќе можеш пак да излезеш.' Така и било. Таа влегува низ устата и ете ти личност до половината. Подоцна Алах праќа крв за остатокот надолу и тој станува цела личност. Но, душата е само до тука (до половината, тој покажува со рацете), останатото е само крв... И тоа се случува со луѓето. Душата е како мушичка. Влегува во деветтиот месец кога детето е во телото на жената и се расплакува, затоа што тогаш гледа што ќе ѝ се случи. И таа плаче и поради нејзините солзи ангелот не сака да ѝ ја направи судбината сосема лоша... И таа се враќа веднаш откако личноста ќе умре.
- Д. И добро, но тој е сосема сам. Нема никој таму. И така едно попладне тој му се моли на Алах кога ќе се сврти налево да види жена со зелена шамија на главата. И тој ја прави. Адам ја прави, од неговата десна страна таму. И одлично, само што тој не разбира дека таа излегла од него, туку наместо тоа тој си претставува дека таа дошла од небото. И тој извикува 'Хава' ("Havva") (така ние го викаме небото на турски - hava). Така нејзиното име станува Хава. Адам ја крстува така. И потоа ние нема да им се налутиме на жените заради нивната кожа. Каде што кожата на мажите е целата груба, на жените е помека. Затоа што мажот е направен од земја, а жената од мажот. И ете зошто кожата на жените е помека. Затоа што се вели во Коранот, 'нејзината мајка е маж, но тоа што тој го носи е жена'.
- Ѓ. И така, тие се венчаваат и Алах ги става во Рајот. И таму тие прават грешка. Имало таму едно овошје големо колку јаболко! И Алах им вели: 'Нема да јадете од тоа дрво. Тоа нема да го дозволам!' Затоа што ако јадат од тоа овошје, тогаш ќе мораат да одат по нужда, а таму е Рај, сè е чисто... Таму јадеш, пиеш, ама не одиш по нужда. Само се потиш и тоа го снемуваш. Ама ако јадеш од тоа дрво, ништо од тоа. Тоа е леб. Нема начин да се... И тогаш, Шејтанот доаѓа во Рајот и им вели: 'Јадете од тоа овошје. Тоа е најубавото!' Хава бере од овошјето и тоа влегува внатре, во нејзиниот стомак. Адам зема, но тогаш сфаќа што направил и се фаќа за грлото. И од тогаш тоа им останало таму на мажите во грлото. (Адамовото јаболко - И. Т.)
- Е. И сега! Двајцата мораат да одат по нужда. Џибраил доаѓа и ги гледа таму како вршат нужда. И тие се обидуваат да смислат каде да го стават тоа, на глава, овде наоколу (кај гениталиите - И.Т.), под мишките... И така луѓето добиле влакна на телото. Зашто што можеле да направат, каде да го фрлат? Во Рајот?! (со згрозување - И. Т.) И кога Алах го открил ова, тој ги избркал од Рајот. Четириесет години, четириесет години за казна тие живееле на спротивни

краишта од Земјата. И оттогаш луѓето секогаш ибираат партнери (?) од други краишта. А подоцна тие пак се нашле и имале седумдесет и две деца."²

Ова дури и не е целата приказна за Адам, но во горниот извадок може да се види како раскажувачот го прави Адам главен предмет на својата приказна, иако понекогаш Адам служи едноставно како можност за објаснување на нешто што останало од него до денес.

Самата приказна е составена од неколку релативно самостојни текстуални структури - фолклоризирана варијанта на добро познатите теми за настанокот на првите луѓе, нивното искушување од страна на Шејтанот и Падот, и седумте легенди за настанокот тематски поврзани со овие - за смртноста на човекот, за вдлабнатоста на стапалата и нежната кожа на жените, за особената врска на човекот со коњите и кучињата, за човечката коса и за фактот дека луѓето избираат брачни партнери од оддалечени краишта.

Слични по структура се приказните во кои главни ликови се исламските пророци. На пример, приказната за Пророкот Јусуф би можела да почне на следниот начин: "Јусуф? Тој е таткото на сите часовници. Затоа што пред кого било друг тој направил часовник - од трева. Има едни мали, тенки...така...треви, саато (sa'ato) ги викаат, трева за часовник. Кога ја береш, таа се свиткува, се смотува и станува мал прстен. И од оваа трева Пророкот Јусуф го направил првиот часовник за луѓето. Во затвор. Земјопоседниците, тие го имале ставено таму како пречка... Ова е навистина долга приказна... Еве ја: Видете, таткото на овој Јусуф бил Пророкот Јакуб. И кога неговиот татко, Пророкот Ишак, умирал, тој ѝ рекол на својата жена: 'Ќе го ожениш Јакуб за некоја од фамилијата на вујко му. Од фамилијата на брат ти мора да биде.' И така тој отишол и зел едно од девојчињата на вујко му, и таа му донела три сина. Најмладиот од нив бил Пророкот Јусуф. И Јакуб го сакал него најмногу од сите. И тогаш другите два сина му рекле: 'Тато, нели Јусуф и ние би требало да одиме и да собереме печурки во шумата?' Така тие отишле и го фрлиле Јусуф во дупка. Тие го направиле тоа затоа што биле лути што нивниот татко го сакал Јусуф најмногу од сите нив. И добро, но на своето чело Јусуф имал ѕвезда и таа светела исто како Месечината. Бидејќи уште пред да се роди му било напишано тука на челото дека ќе стане цар или Пејгамбер (Пророк). Цар, Пејгамбер (Пророк) - тоа е исто.

И сега, тој седи таму во дупката, а неговите браќа се враќаат. 'Па, каде е Јусуф?' 'Па, знаеш, него го изедоа волци. Го нема веќе', рекле тие. И тогаш Јакуб ги повикал сите волци во шумата и ги прашал: 'Вие ли ми го изедовте синот?' И тие сите се заколнале: 'Не бевме ние!', рекле. Но тој грабнал голем стап. Сè дотогаш тие биле негови кучиња, тие волците. Но кога тој го грабнал стапот и удрил по нив, и дури на еден му го скршил 'рбетот, ги проколнал сите: 'Отсега натаму ќе ја јадете само својата среќа (к'смет - kismet)'. И оттогаш волците, ако им се посреќи во шумата, јадат, ако не, не јадат. Ако во шумата најдат некое јагне или овца или некое диво животно, го јадат, затоа што тоа им е среќата (к'сметот), но инаку, не..."³

Потоа следува приказната за Јусуф и неговите браќа.

2.2. Пророци (Peugamberler) како културни херои

Како друг пример - дел од приказната за Пророкот Дауд (Da'ud):

² Материјали собрани од И. Тодорова - Пиргова за време на теренската работа во областа на централните Родопи, во 1995, село Стоманово, Пловдивски регион; се чуваат во Архивот на Институтот за фолклор, Бугарска академија на науките

³ Исто

"Одамна, пред повеќе од илјада години, овој Дауд бил крал на своето кралство, и, исто така, бил и судија таму. Голем човек. Кој и да западнел во неволја, тој го водел неговото судење. И тој велел кој е виновен и кој не е виновен. И тој ги водел судењата. Вистински голем човек. И најголем ковач. Без проблем тој земал вжештено железо и, иако било премногу жешко, тој го грабал со рака и дури го удирал со тупаница. Го ковал со тупаница за да го искова. Со ништо освен со вербата во Алах. Една од неговите жени го прашала: 'Од каде е таа твоја верба? Од мене или од тебе?' А тој рекол: 'Нели сум јас најблиската личност до Алах? Нели сум јас Пророкот овде? Царот? Од мене е.' 'Само поради мене е', рекла жена му. 'Утре ќе се обидеме и ќе видиш'. Секој ден овчарот таму му носел на Дауд еден бут месо за јадење. И секое утро, неговата жена велела: 'Обеси го таму на куката, и јас ќе го земам.' Но жената никогаш не излегувала надвор. Овчарот никогаш го немал видено дури ни нејзиниот прст. Не требало да го види.

Но сега, тоа утро, жената излегла надвор во кратки ракави, ја испружила раката вака и рекла: 'Обеси го тука, вака (на нејзиниот мал прст)'. Овчарот го обесил таму, но Дауд исто така ја видел жена му додека одел кон својата работилница и кога го зел железото, си ја изгорел раката на него. Не можел веќе да го држи железото со таа рака, а дури ни да го кове железото со другата. Затоа што тој човек ја видел жена му и вербата исчезнала. Затоа ние велиме дека вербата доаѓа од жената.

И сега! Што да прави Дауд? Не може да работи. Седи таму и се прашува. И како што седел таму, видел куче како лежи со нозете прекрстени. И така му текнало - ќе вкрсти некои парчиња од железо исто како нозете на тоа куче. И тој направил ксаач (ksaach), како што ние го викаме, за да го земе железото со него. Како маша. И кога видел каква му е главата на кучето, добил идеја да направи чекан со кој ќе кове. И така Дауд ги измислил ковачките клешти и чеканот. Од нозете на кучето му текнало за клештите, а од главата - за чеканот. И така тој можел пак да работи со железо. И овој Пророк Дауд имал деведесет и девет жени. И сите најголеми мајстори кои работат со метал се од овие деведесет и девет. Тој е нивни предок и цар. Тие се негови потомоци. Затоа не може секој човек да кове железо. Не може кој било да стане мајстор. Едноставно мора да биде од таа лоза и тогаш ќе биде во ред."⁴

На истиот тој начин мајсторите градители потекнуваат од лозата на Пророкот Лут, мајсторите-кројачи - од онаа на Пророкот Идрис итн.

Доста често имињата и приказните за пророците се преплетуваат и се мешаат. Приказната за Пророкот Муса се кажува како да му се случила на Пророкот Иса. Приказната за Иса се меша со онаа за Мухамед. Таткото на Исмаил може да биде наведен како Ибрахим, или Мухамед, или дури и самиот Алах.

3. Верба, религија, човечки суштества и пророци

Вториот тип текстови функционира како составен дел од расправа со поопшти теми. Ќе наведам примери кои ги покажуваат тематските поврзаности помеѓу темата на разговор и приказната за еден или друг Пророк. Ова последното често прикажува или разјаснува некоја поента покажана од раскажувачот. Приказната се употребува како специфичен аргумент, со помош на кој се докажува вистинитоста на поентата на раскажувачот.

3. 1. Верба и религија

Најраширената приказна која ја докажува потребата од имање силна верба е онаа за Ибрахим и неговата жртва. Оваа приказна може да биде структурирана на различни начини во зависност од тоа кој нејзин аспект раскажувачот сака да го нагласи - било да ја

⁴ Исто

кажува првенствено како доказ за корисните ефекти на беспоговорната верба во Алах, или како легенда која се однесува на корените на ритуалното колење на жртвено животно, или, наместо тоа, како објаснување на улогата на овенот слуга во задгробниот живот. Во последниот случај, приказната за жртвувањето на Ибрахим е само почеток на објаснувањето зошто овенот ги исполнува улогите на коњ, курир, слуга кој служи на вечерната трпеза на мртвите, кој пренесува предмети и информации помеѓу светот на живите и светот на мртвите итн.

За одбележување е фактот дека коментари на религиозни теми, снимени меѓу бугарски Сунитски Турци, се дадени во најголем дел по пат на споредба помеѓу Исламот и Христијанството. Ова е за очекување, се разбира, сè додека двете се сместени во, така да кажеме, христијанско културно опкружување. Почетната основа за такво споредување е често уверувањето дека "нема разлика меѓу Христијаните и Муслиманите. Има само разлика меѓу оние кои веруваат и оние кои не веруваат".⁵

"Библијата и Коранот се исти, бидејќи и двете се од Алах, само што им биле дадени на различни кралеви. Кој крал и да си се родил да го следиш, тој е оној во кој ќе веруваш. Чекај, сега ќе ти кажам... одамна, Алах го направи првиот човек - Адам беше неговото име, и неговата жена ние ја викаме Хава. И тие имаа многу деца, седумдесет и два пара, машки и женски. И од нив потекнуваат сите луѓе на Земјата. Ама знаеш, Адам најмногу го сакал својот најмал син Ислам. И неговите браќа биле сите луѓи и сакале да го убијат татка си. Се договориле да го убијат еден ден кога излегувал од џамијата. Ама Ислам ги слушнал кога зборуваат и го предупредил татка си. И следниот ден тие отишле во џамијата и му се молеле на Алах и кога ја завршиле молитвата, тргнале да си одат. Адам тогаш ја затворил вратата и ги проколнал своите синови сите да зборуваат на различен јазик. Така тие не можеле да се разберат меѓу себе, па не можеле да го убијат. И от тогаш има поделба на јазиците, верите и народите. Тие се распрснале на сите страни на светот. Адам останал со својот син во Цариград (Истанбул - И. Т.) и го нарекол тој град Исламбул. Подоцна градот почнале да го викаат Стамбол, затоа што заборавиле како било порано. И сега тој веќе се вика Истанбул (името на турскиот главен град денес - И. Т.). И така Ислам станува Турчин и од него потекнува муслиманската вера. Од другите негови браќа потекнуваат другите разни религии. Ибрахим е кралот на Израелитите. Тие сите потекнуваат од него и од него ја добиваат својата вера. Пророкот Иса дошол во овие земји и од него ја добиваме христијанската вера. Вие сите го викате Исус Христос. И вие верувате во него, затоа што вие сте од неговата лоза. Ние, од друга страна, сме од лозата на Ислам и затоа ние веруваме во него. И така сега ти е јасно. Но сето тоа доаѓа од Алах. Важно е да веруваш. Инаку, едноставно не си човек."⁶

Концепцијата на самата религиозност (онаа на раскажувачот или онаа на другите членови на локалната заедница) може да се најде во голем број различни форми. Вербата во постоењето на нужноста од Бог, како и степенот на учество во исламската религиозна заедница се опишани со различни, дури и спротивставени дефиниции. Можат да се најдат личности длабоко убедени во неопходноста од верба во Господ и она што е напишано во Коранот, како и такви кои "умерено" гледаат на практикувањето на религијата. Можат да се најдат несигурни атеисти, според кои постои прашање во врска со границата до која Бог постои и тоа како некој може да ја утврди вистинитоста на неговата нужност и можноста од негова интервенција во човечките работи, како и луѓе за кои занимавањето со религија е едноставно губење време. Но кога вербата не е во прашање, нагласокот се става на неа првенствено во апстрактната смисла на концептот "вера", а не на конкретната религија со која е поврзано нејзиното изразување.

⁵ Исто

⁶ Исто

"Па, гледај ваму... Кој не верува во религија, тоа значи дека тој не е личност. Има нешто посебно во религијата. Да. А личност без религија не чини... Да веруваш, тоа е најважното нешто и не е важно кој Бог го признаваш, затоа што тие се сите исти... Јас верувам во сите нив. Верувам во Исус, исто верувам и во Мухамед, затоа што за мене тие сите се исти... Верата е она што е важно."⁷

Пророкот Иса и Пророкот Мухамед често се поврзуваат со слични описи како "исти Пророци", "Божји луѓе", "Божји судии", "цареви", "браќа". Меѓутоа, понекогаш се објаснува дека Исус е Бог, а Мухамед - негов Пророк, или дека Исус е Пророк, а Мухамед - судија, или Исус е синот Божји, а Мухамед - мудар овчар, или Исус е Пророк, но не може да зборува директно со Алах, додека Мухамед е единствениот од Пророците кој го видел Алах и лично зборувал со него. Многу поретко отколку што би можело да се очекува се среќава претставата за поголемата совршеност на подоцнежната и пополни религија, која е основана во времето на Мухамед.

3. 2. Светите Книги и етничките односи

Сега ќе цитирам пример, во кој се бара тематска врска меѓу начинот на кој биле добиени Светите Книги, и посакуваниот карактер на етнички односи меѓу Бугарите и Турците:

"Па, видете како е. Коранот, Инџилот, Теврата и Зебурот - ги има четири. Четирите ангели (мелијаци) се симнале одгоре, гледате, четири Китаби, четири текста. И овие се четирите записи. Коранот, знаете, е за Муслиманите, Турците, а Инџилот е за Бугарите. Коранот, Библијата, тие се истата книга. Што се однесува до верувањето, јас верувам во Инџилот, и во Коранот, и во Теврата. Јас исто така верувам во Зебурот. Теврата е за Италијанците, Зебурот е во Израел, Коранот е за Турците, а Инџилот е за Бугарите. Инџилот и Коранот се едно и истата книга, една иста книга. И свештеникот кажува 'амин, амин' кога чита, и оцата кажува 'амин' кога чита. Јас го знам целиот Коран. Ја знам и Библијата. И Ви кажувам како е."⁸

Во оваа приказна се забележува преовладување на етничкото во однос на Турците итн. Ова, најверојатно, е резултат на специфичниот, на повеќе нивоа, идентитет на раскажувачот. Но ова е. веројатно, исто така поврзано со неговата желба да ги објасни и зацврсне своите претстави за себеси. Неговото разбирање на "муслиманското" главно е дефинирано со тоа на "турското", а "христијанското" е дефинирано со "бугарското". Така светите книги одат кон нивните конкретни локации и ги заземаат нивните соодветни определени позиции. Еднаквиот статус на четирите книги е условен, исто така, од фактот што четирите мелијаци (ангели) "се симнуваат одгоре" во исто време, а не еден по друг, како што утврдуваат. научниците и исламските теолози На тој начин надреденоста на Исламот како "последна религија" е заменета со тврдењето дека "Инџилот и Коранот се...една иста книга". Ова навистина ги прави "еднакви пред Бога" и може на тоа да се гледа како на основа за понатамошен соживот на "сите видови на луѓе" со заедничка регионална судбина.

3. 3. Човечкиот морал и однесување

"Кој е вистински верник, тој човек знае како да се однесува - да не пие, да не пцуе, да не краде, да не започнува тепачки, да не посегнува по туѓи сопруги. Мухамед вели дека човек, ако сака работите да бидат во ред на другиот свет, мора да биде благороден тука на Земјата. И ако биде благороден овде, во следниот живот Ангелите ќе му дадат седум

⁷ Материјали собрани од И. Тодорова - Пиргова за време на теренската работа во регионот на североисточна Бугарија во 1993. Село Подајва, Разградски регион; се чуваат во Архивот на Институтот за фолклор, Бугарска академија на науките

⁸ Исто

прекрасни жени, и неговата жена исто така, што прави осум. Но ако не е благороден, ќе му ги земат сите. И жена му исто. И тој ќе си заглави само така."⁹

Исто така, се документирани многу приказни кои содржат описи на самиот Алах, како и на средби со него (првенствено во соништа), толкувани знаци на негово присуство во човечкиот живот итн. Еве еден пример за тоа како може да се опише тој што нема форма и е по дефиниција неискажлив:

"Многу убав, многу моќен, многу голем. Нема друг како него, ништо не се споредува со него. Затоа што тој е Господар на светот. Тој е ни човек ни жена, тој не ниту роден, ниту раѓа. (А како се знае дека е убав? Кој го видел? - И. Т.) Па, Тој, Мухамед, го видел. Ако на светот има нешто најубаво, тогаш тоа нешто е Алах. Нема ништо поубаво од него. Светкав и моќен. Тој се појавува во различни форми. Може да се појави како планински врв или може да се појави како личност."¹⁰

Горните примери зборуваат прилично елоквентно самите за себе. Тие се цитирани тука со цел да се прикажат и конкретните концептуални механизми кои ги поврзуваат различните видови на "стварност" во едно поле на значење и раскажувачките форми со кои оваа врска се искажува. Подетаљната анализа би можела да истражи како деталите на "стварноста", онака како што се писмено поставени во Коранот, се преобразуваат во прилагодените објаснувања на оваа "стварност" напишани во учебниците на исламското религиозно верување на пример или врската на ова преобразување со конкретното човеково искуство и приказната во која се отсликани сите нивоа на промена на значењето. Ова е конкретното егзистирање на исламската религија меѓу народите во Бугарија чијашто вера е и заслужува особено внимателна и детаљна понатамошна анализа.

⁹ Материјали собрани од И. Тодорова - Пиргова за време на теренската работа во регионот на североисточна Бугарија во 1993. Село Подајва, Разградски регион; се чуваат во Архивот на Институтот за фолклор, Бугарска академија на науките

¹⁰ Материјали собрани од Ивета Тодорова - Пиргова за време на теренската работа во регионот на Централните Родопи, во 1995., село Стоманово, Пловдивски регион; се чуваат во Архивот на Институтот за фолклор, Бугарска академија на науките